

Akademia Sztuki w Szczecinie

Ocena rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego Pani mgr Joanny Stawowy sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dyscyplinie: Sztuk Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki w dyscyplinie artystycznej: sztuki piękne, wszczętym przez Radę Dyscypliny Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie.

Pani Joanna Stawowy jest absolwentką studiów licencjackich na kierunku Grafika Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, gdzie w 2017 roku obroniła dyplom pod opieką promotorską dr hab. Małgorzaty Niespodziwana-Rados, prof. UP oraz dr Diany Wasilewskiej. W latach 2017-2019 odbyła studia magisterskie w tej samej uczelni, na kierunku Art. & Design, broniąc dyplom teoretyczny oraz praktyczny pod kierunkiem tych samych promoterek. W roku 2019 rozpoczęła studia doktorskie w swojej macierzystej uczelni.

Uzupełnieniem edukacji pani Joanny Stanowy są liczne kursy i szkolenia, między innymi: UI DESIGN, InfoShare Academy w Gdańsku; DESIGN THINKING, Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu; PODSTAWY PROJEKTOWANIA STRON WWW, Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu; SOCIAL MEDIA MARKETING, Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu; KOMUNIKACJA INTERPERSONALNA,

Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu; PSYCHOLOGIA OSOBOWOŚCI, Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu.

Pani Joanna Stanowy ma swoim koncie staże oraz praktyki artystyczne:

- 2021, STAŻ W MUZEUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ MOCAK (20121)
- 2021, SAMODZIELNE PRAKTYKI DYDAKTYCZNE (2021),)Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Tytuł zajęć: „Projektowanie materiałów edukacyjnych”, realizowane dla kierunku: Sztuka i Edukacja (II rok, I stopień, stacjonarne)
- 2021 PROWADZENIE WARSZTATÓW, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Tytuł zajęć: „Warsztaty na temat programów graficznych z grupy Adobe”, realizowane dla kierunku: Sztuka i Edukacja (II rok, I stopień, stacjonarne)

Na dorobek twórczy pani Joanny Stanowy składają się wystaw:

Indywidualne:

- 1-30.06.2023 PRZENIKANIE MBTI, RED Gallery, Tarnów
- 15.05.-20.06.2023 WYSTAWA PLAKATU, Centrum B7, Kraków
- 13.05-06.06.2022 F(OSOBOWOŚĆ), ARTzona, Kraków
- 08.04-21.04.2021 UKŁAD CZĘŚCIOWO ZAMKNIĘTY, Galeria Pryzmat, Kraków, ZPAP
- 8.12.17-15.01.2018 PSYCHOLOGIA ABSTRAKCYJNA; Fort 49 Krzesławice, Kraków, MDK

Zbiorowe:

- 19.09-02.10.2023 DZIEDZICTWO DRUKU (W RAMACH CYKLU WOKÓŁ KSIĄŻKI), Galeria Pryzmat, Kraków
- 15.06.-14.09.2023 4TH ANNUAL STILL LIFE ART EXHIBITION, Fusionart, Palm Springs, USA
- 21-30.06.2023 5TH ANNUAL LINES, SHAPES & OBJECTS ART, Fusionart, Palm Springs, USA
- 2-26.06.23 MAŁY FORMAT, Galeria Raven, Kraków
- 12.05-25.06.2023 RZECZY MAŁEJ WAGI, Zamek OPT, Wrocław
- 02-26.06.2023 MAŁY FORMAT, Galeria Raven, Kraków
- 30.05-23.06.2023 6X6X2023 INTERNATIONAL SMALL ART PHENOMENON, Rochester Contemporary Art Center, USA
- 12-26.01.2023 OPSK OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD SZTUKI KSIĄŻKI, Galeria Podbrzezie, Kraków
- 08.12.2022-31.01.2023 VIII SALON BOŻONARODZENIOWY ZPAP, Pałac Sztuki Kraków
- 10.10-09.12.2022 8TH ANNUAL FIGURES & FACES, Fusionart, Palm Springs, USA
- 04.11.2022 OPSK OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD SZTUKI KSIĄŻEK, Galeria Neon, ASP Wrocław
- 10.06.-01.07.2022 MAŁY FORMAT, Galeria Raven, Kraków

- 31.05-04.06.2022 6X6X2022 INTERNATIONAL SMALL ART.PHENOMENON,
Rochester Contemporary Art Center, USA
- 24.05.-20.06.2022 MAM NA IMIĘ JOANNA, Galeria Kotłownia, Kraków
- 01.02.-30.02.2022 6TH ANNUAL BLACK & WHITE EXHIBITION, Fusionart,
Palm Springs, USA
- 17.12.2021-30.02.2022 PIĘKNE CZYTANIE, Muzeum Krakowa, pałac
Krzysztofory, Kraków
- 16.12.2021-16.01.2022 VII SALON BOŻONARODZENIOWY ZPAP, Pałac
Sztuki Kraków
- 10.12.2021 VI OGÓLNOPOLSKI KONKURS PLASTYCZNY KOLAŻ-
ASAMBLAŻ, Galeria Sztuki Współczesnej BWA, Olkusz
- 08.11.2021 IV MIĘDZYNARODOWE TRIENNALE MEDIÓW CYFROWYCH,
Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny, Radom
- 10.09.2021 MAŁY FORMAT, Galeria Raven, Kraków
- 01-30.10.2021 CZAS - RUCH – PRZESTRZEŃ, II Ogólnopolskie Biennale
Rysunku
- Galeria Sztuki Współczesnej we Włocławku, 15.09.-14.11.2021 2ND
ANNUAL STILL LIFE ART EXHIBITION
- 03-18.07.2021 TRANSGRAFIA 2.0, Stowarzyszenie Międzynarodowe
Triennial Grafiki w Krakowie, Unity Centre

- 05.06.-18.07.2021 6X6X2021 INTERNATIONAL SMALL ART PHENOMENON, Rochester Contemporary Art Center, USA
- 06.2021 3RD ANNUAL LINES, SHAPES & OBJECTS ART. EXHIBITION, Fusionart, Palm Springs, USA
- 03.2021 5TH ANNUAL COLORS ART EXHIBITION, Fusionart, Palm Springs, USA
- 18.12.2020 V OGÓLNOPOLSKI KONKURS PLASTYCZNY KOLAŻ–ASAMBLAŻ, Galeria Sztuki Współczesnej BWA Olkusz
- 23.12.2020-23.03.2021 VI BOŻONARODZENIOWY SALON ZPAP, Pałac Sztuki Kraków
- 20.11.-17.12.2020 VIRAL ART FESTIVAL, Akademickie Centrum Kultury UMCS Chatka Żaka, Lublin
- 03.11.2020 NOWI CZŁONKOWIE ZPAP, Galeria Pryzmat, Kraków
- 20.10.-11.11.2020 GRAFICZKI, Galeria R_Z, Rzeszów
- 25.09.2020 MAŁY FORMAT, Galeria Raven, Kraków
- 1.03-19.03.2020 KOLEŻANKI I KOLEGA, Galeria Olimpia, Kraków
- 05-31.12.2019 5TH ANNUAL COLORFUL ABSTRACTIONS ART. EXHIBITION, Fusionart, Palm Springs, USA
- 15.11.2019 IV OGÓLNOPOLSKI KONKURS PLASTYCZNY KOLAŻ–ASAMBLAŻ, Galeria Sztuki Współczesnej BWA Olkusz

- 10.06-06.07.2019 20 LAT PO KSIĄŻCE. LIBERATURA – KSIĄŻKA ARTYSTYCZNA, Biblioteka Jagiellońska, Kraków
- 05-31.05.2019 3RD ANNUAL BLACK & WHITE EXHIBITION, Fusionart, Palm Springs, USA
- 15.01.-14.04.2019 2ND ANNUAL WOMEN ARTISTS ART. EXHIBITION, Fusionart, Palm Springs, USA

OCENA MERYTORYCZNA CZĘŚCI TEORETYCZNEJ DOKTORATU

Od czasu studiów poprzedzających szkołę doktorską obszar artystycznych oraz teoretycznych poszukiwań pani Joanny Stawowy wyznacza holistyczna koncepcja człowieka, oparta na poglądzie, że ciało oraz psychika pozostają w nierozzerwalnej symbiozie, tworząc niepowtarzalną jednostkę ludzką istniejącą zawsze w określonym kontekście uwarunkowań zewnętrznych. Połączenie trzech dopełniających się dziedzin: sztuki, medycyny oraz psychologii znalazło swoje odbicie w dyplomie licencjackim, zatytułowanym w części teoretycznej *„Biblia anatomii prawidłowej czyli Anatomia Gray'a jako przejaw sztuki użytkowej”*, a w części praktycznej *„Atlas anatomiczny”*, zrealizowanych pod opieką promotorską dr hab. Małgorzaty Niespodziwana-Rados, prof. UP oraz dr Diany Wasilewskiej. Dyplom magisterski *„Sztuka i medycyna. Rozważania na temat twórczości w oparciu o aktywność artystyczną i medyczną Henry'ego Tonksa”* oraz artystyczny *„Mapy anatomiczne”* powstał na kierunku Art. & Design pod opieką tych samych promoterek. Wyrażony

w tytułach realizacji dyplomowych zakres zainteresowań pani Stawowy stworzył niezwykle ciekawą podstawę jej twórczości, realizowanej na przestrzeni kolejnych lat w różnorodnych technikach oraz mediach.

Pomimo młodego wieku oraz krótkiego okresu aktywności artystycznej pani Joanna Stawowy ma na swoim koncie liczne działania wskazujące na jej duże zaangażowanie we własny rozwój, którego zwieńczeniem jest rozprawa doktorska zatytułowana „*Rozważania o kształcie osobowości*”, pogłębiająca zarówno w warstwie teoretycznej jak i praktycznej dotychczasowe zainteresowania artystki, ewoluujące w kierunku dojrzałej refleksji na temat sztuki ogniskującej całe spektrum czynników warunkujących powstanie dzieła.

W obszernej, obejmującej ponad 200 stron dysertacji doktorskiej pani Joanna Stawowy podejmuje próbę przeszczepienia na grunt sztuki przyjętej jako wiodąca teorii psychologicznej, nazwanej od nazwisk jej twórczyń MBTI (Myers-Briggs Type Indicator), służącej do określania 16 wzorcowych typów osobowości. Doktorantka prowadzi swoją pracę badawczą z ogromną wnikliwością, posługując się imponującą, rozległą, podpartą bogatą bibliografią wiedzą, obejmującą między innymi ewolucję teorii osobowości ze szczególnym uwzględnieniem wybranej przez nią metody MBTI – opartej na czteroliterowym kodzie zawierającym w sobie dane odnoszące się do czterech wymiarów preferencji: sposobu pobierania energii (I- introwertyzm, E-ekstrawertyzm), przetwarzania i pobierania informacji o świecie (N-intuicja, S-dożnanie), podejmowania decyzji (T-myślenie, F-odczuwanie), oraz organizowania otoczenia (J-

osadzanie, P-postrzeganie.) Wywodzące się z tego podziału typy osobowości należy traktować jak dynamiczne, rozwijające się przez całe życie zmienne systemy a nie statyczne wzorce służące do klasyfikacji ludzi pod względem przypisanych im cech.

Przedmiotem szczegółowej analizy pani Joanny Stawowy staje się wpływ różnorodnych czynników na ekspresję artystyczną twórców uznanych powszechnie za wybitnych. Wybrani przez nią artyści: Vincent van Gogh, Claude Monet, Pablo Picasso, Jackson Pollock i Lee Krasner, Salvador Dali, Marcel Duchamp, Piet Mondrian, Mark Rothko, Andy Warhola oraz Marina Abramowic zostają poddani wnikliwej, wielowątkowej, psychobiograficznej analizie, prowadzącej do finalnego sformułowania przypisanych im jedenastu typów osobowości opatrzonych czteroliterowymi kodami, służących za podstawę do wykonania praktycznej części doktoratu.

Drugim obok osobowości pojęciem analizowanym przez panią Stanowę jest twórczość, uznawana między innymi za proces prowadzący do powstania nowego wytworu, będącego wynikiem niepowtarzalnej osobowości twórcy z jednej strony i tworzywa, wydarzeń i historii jego życia z drugiej. Jak ujmuje to przytoczony w doktoracie Carl Rogers, „jest to zdolność do aktualizacji samego siebie, do ukazania swoich zdolności i możliwości.” W praktyce, o czym wspomina pani Stawowy, zjawisko twórczości jest trudne do zdefiniowania, ponieważ podobnie jak osobowość, podlega ono niejednokrotnie intuicyjnemu, wymykającemu się racjonalnemu podejściu osądowi, zależnemu zawsze od kontekstu,

w którym się pojawia. Jak podkreśla pani Stawowy, aby być wielkim twórcą, trzeba pokonywać nie tylko przeszkody życiowe, ale i wychodzić poza własne ograniczenia. Przytaczane przez doktorantkę liczne próby jej zdefiniowania zjawiska twórczości nie są w stanie wyczerpać tak szeroko zakrojonego problemu na gruncie teorii naukowych. Zatem być może kluczowe dla zrozumienia jej istoty wydają się przytoczone przez doktorantkę słowa Mariny Abramowic, z którymi nie sposób polemizować: *„Bycie prawdziwym artystą jest jak oddychanie, niezależnie od okoliczności nie można go przerwać. Jeśli nie oddychasz, umierasz”*. Wszystko, co wykracza poza tę fundamentalną definicję można traktować jako wskazane w tytule rozprawy rozważania, które mogą zaowocować różnorodnymi, nie zawsze spójnymi konkluzjami, zależnymi od kryteriów danych czasów i przestrzeni.

Obok kluczowych dla dysertacji tropów wiodących do obszernej analiz takich zjawisk jak osobowość i twórczość wybitnych twórców pani Joanna Stawowy wprowadza ważne dla niej pojęcie kodu, któremu podlegają niemal wszystkie ożywione i nieożywione przejawy rzeczywistości, począwszy od warunkującego nasze ciało DNA po język, tworzący podstawę komunikacji. Metody kodowania wykorzystywane są również w polu sztuki. W tym kontekście szczególnie bliski doktorantce wydaje się konceptualizm, ufundowany przez czołowych przedstawicieli ruchu na założeniu, że to artysta decyduje o podstawowej formie i regułach, jakimi rządzić ma się ostateczne dzieło, uwolnione od intuicyjności i subiektywizmu oraz tworzone niejednokrotnie zgodnie z określoną przez artystę instrukcją. Pani Joanna Stawowy podkreśla, że

„sztuka oparta na instrukcji jako koncepcja twórcza bazuje na sztuce, w której pojęcie ma pierwszeństwo przed przedmiotem”, co prowadzi do realizacji dzieła, niekoniecznie wykonanego ręką artysty. Ten nowy paradygmat wywodzi się z radykalnego myślenia Marcela Duchampa, który jako pierwszy zakwestionował istniejące konwencje oraz dotychczasowe postrzeganie sztuki, co znalazło kontynuację w dziełach takich artystów jak Sol Le Witt, Yoko Ono, Hanna Darboven, czy zajmujący się bioartem Eduardo Kac, stosujący w swojej sztuce transkrypcje przy użyciu różnorodnych kodów. Z kolei przywołany przez panią Stawowy Norman Leto w swoim stylizowanym na dokument naukowy filmie „Bryły życiorysu” podejmuje próbę zakodowania życiowych losów znanych osób w wygenerowanych cyfrowo, według stworzonego przez artystę algorytmu, abstrakcyjnych, a jednocześnie organicznych form o delikatnej urodzie, tworzących portrety o niezwykle spersonalizowanej treści.

Podążając podobnym tropem, na styku przywołanych wcześniej pojęć takich jak osobowość, twórczość i kodowanie pani Stawowy dokonuje psychobiograficznej analizy wybranych przez siebie artystów, w której dorobek twórczy przeplata się z zaczerpniętymi z różnych źródeł faktami biograficznymi, w praktyce rzadko kiedy służącymi jako narzędzie do interpretacji na gruncie czysto naukowej historii sztuki. Warto podkreślić, iż pogłębione o ów rys biograficzny spojrzenie na sztukę pojawia się zazwyczaj w obszarze literatury i kinematografii, o czym świadczą filmy poświęcone chociażby Pollockowi, Andy Warhalowi, van Goghowi, czy nie ujętej w dysertacji, a zasługującej niewątpliwie na uwagę Fridy Kalho, której sztuka stanowi odbicie jej dramatycznych epizodów życiowych.

Pani Joanna Stawowy w swojej dysertacji doktorskiej podejmuje się bardzo trudnego zadania, które pomimo ogromnego wkładu pracy badawczej w wielu obszarach, prowadzi nas ostatecznie do konstatacji, że materia sztuki jest tak złożonym i trudnym do sklasyfikowania obszarem, iż znalezienie obiektywnej płaszczyzny do jej analizy jest z góry skazane na porażkę, gdyż nie istnieje jedna, wyjaśniająca ją, zunifikowana teoria, a jej miejsce zajmują rozproszone koncepcje oparte w dużej mierze na relatywizmie. To, co możemy uczynić w celu naświetlenia określonego aspektu procesu twórczego to połączenie wielu niezależnych punktów, które podobnie jak konstelacje gwiazdne pozwolą nam ostatecznie wyobrazić sobie określony kształt i wymiar. Dysertacja doktorska pani Stawowy stanowi zatem jedną z wielu możliwych prób opisu zjawiska twórczości splecionej z osobowościami wybitnych artystów, której nie da się wyjaśnić w jednoznaczny sposób na gruncie badań naukowych, a jedynie za pomocą subiektywnego doboru narzędzi, jak chociażby jednej z wielu obowiązujących teorii psychologicznych, jaką jest MBTI, co ciekawe, przenikającą coraz częściej do subkultury posługującej się jej licznymi uproszczeniami pod postacią chociażby popularnych memów. W moim odczuciu, ze względu na ten niejednoznaczny, wielowymiarowy charakter przedmiotu badań dysertację doktorską pani Stawowy można odczytać w dwojaki sposób: jako niezwykle rzetelną, odznaczającą się wysokim poziomem merytorycznym pracę badawczą opartą na nieco ryzykownej tezie, iż wybitna twórczość ma związek z określonym typem osobowości lub jako rodzaj świetnie skonstruowanego, nieco prowokacyjnego eseju, w którym granice między prawdą a bazująca na określonej wiedzy fikcją

ulegają rozmyciu. Argumentem przemawiającym za takim spojrzeniem jest chociażby zawarte w tytule rozprawy pojęcie rozważań, bliższe filozoficznej refleksji, namysłowi nad pewnym zjawiskiem niż opartej na niepodwarzalnych, naukowych dowodach analizie problemu. Bez względu na sposób odczytania doktoratu, zakresłony przez panią Joannę Stawowy obszar badań odsłania przed nami całą złożoność fenomenu twórczości, wymykającej się próbom rzetelnej, jednoznacznej interpretacji. Mamy bowiem do czynienia ze zjawiskiem o niezwykle wrażliwej i zmiennej naturze, za którym kryją się indywidualne, niekiedy bardzo tragiczne zdarzenia kształtujące osobowość twórcy, a w rezultacie determinujące stworzone przez niego dzieła. Warto zaznaczyć, że wszelkie spekulacje związane z twórczością wybitnych artystów mogą być oparte tylko i wyłącznie na udokumentowanych, powszechnie dostępnych faktach, które nie dają nam pełnego wglądu w wiele, być może niezwykle istotnych wydarzeń, kształtujących psychobiograficzne profile nie tylko artystów powszechnie uznanych, lecz cały, złożony i wielowymiarowy świat sztuki od czasów najdawniejszych po współczesne, uwikłany zawsze w jednostkowe istnienia.

Uznając merytoryczną wartość części teoretycznej doktoratu za wybitną pod względem koncepcji, treści i stylu, chciałabym zwrócić uwagę na jeden mankament, polegający na skupieniu się głównie na męskich przedstawicielach świata sztuki, z pominięciem wielu ważnych artystek zasługujących na szczególną uwagę. Podążając tropem wybitnych postaci, których życie spleta się nierozzerwanie ze sztuką, warto byłoby przywołać chociażby wspomnianą przeze mnie wcześniej Fridę Kalho, Alinę

Szapocznikow, Annę Mediette czy Katarzynę Kobro, co niewątpliwie pozwoliłoby wzbogacić dysertację o feministyczny rys, rzucający między innymi krytyczne światło na zależność kobiet artystek od patriarchalnego i niejednokrotnie mizoginicznego świata sztuki, wpływającego na ich twórczość. Uwagę tę chciałabym potraktować jako sugestię, iż tak poszerzone ujęcie problemu może być pretekstem do stworzenia kolejnego projektu artystycznego, który pozwoliłby wydobyć na światło całkowicie odmienne wizualne formy, oparte na losach wybitnych, uwikłanych w trudne i toksyczne sytuacje artystek. Powodowana ciekawością, sugestię tę pozostawiam doktorantce do rozważenia.

OCENA MERYTORYCZNA CZĘŚCI PRAKTYCZNEJ DOKTORATU

Poprzedzające doktorat realizacje pani Joanny Stanowy w dużej mierze oparte są na czysto graficznych rozwiązaniach, które nie służą tylko i wyłącznie stworzeniu określonego komunikatu wizualnego, lecz refleksji nad jego postrzeganiem w zależności od sposobu jego wyrażenia oraz roli, jaką w procesie tym odgrywa otoczenie. To przesunięcie uwagi na psychologiczne uwarunkowania percepcji sztuki wydaje się ważne w cyklu grafik „*Kolory osobowości*”, w którym artystka bada nie tyle przypisane określonym barwom znaczenia kulturowe, co ich wpływ na postrzeganie rzeczywistości uwarunkowane naszą indywidualną konstrukcją psychiczną. Bezpośrednim nawiązaniem do przywołanej w dysertacji doktorskiej teorii MBTI jest cykl „*Przenikanie*”, składający się z 16 wzorów opartych na 4 kolorach, odwzorowujących 16 typów

osobowości oraz relacji między nimi. Zapowiedzią dalszej drogi rozwoju twórczego pani Joanny Stawowy jest inspirowana mikrobiologią i psychologią osobowości praca zatytułowana „*MBTI Petri Dishes*”, złożona z 16 wypełnionych różnorodnymi substancjami i przedmiotami szklanych naczyń laboratoryjnych, symbolizujących, podobnie jak w poprzedniej realizacji, 16 typów osobowości według metody MBTI.

Na tle nawiązujących do podobnej problematyki prac obejmujących również wspomniany wcześniej dyplom licencjacki i magisterski, dzieło doktorskie pani Joanny Stawowy wydaje się niezwykle dojrzałym projektem, wyznaczającym całkowicie nowy etap artystycznego rozwoju artystki, która ostatecznie porzuca płaskie, dwuwymiarowe grafiki i rysunki, a rosnące zainteresowanie geometrią jako pewnego rodzaju środkiem wyrazu artystycznego idzie w parze ze zwrotem ku formom przestrzennym. Synergia sztuki, psychologii i geometrii, a w szerszym pojęciu matematyką, na styku których pojawia się całkowicie nowa jakość, tworzy język opisu świata, funkcjonującego niemal we wszystkich swoich przejawach, począwszy od życia ludzkiego poprzez naturę aż po współczesną technologię cyfrową, w oparciu o złożone systemy kodów, których natura pozostaje ukryta przed nami tak długo, aż nie przerodzą się one w określone, dostępne naszemu zmysłowemu poznaniu byty.

Część dysertacji pani Joanny Stawowy poświęcona praktycznej części doktoratu wykracza daleko poza czysto opisową funkcję i opiera się na niezwykle szczegółowym wywodzie, obejmującym odniesienia do pokrewnych praktyk w obszarze sztuki jak i wnikliwą analizę

poszczególnych etapów całego procesu twórczego wiodącego do finalnego dzieła. Jego podstawą pozostaje opisywana w części teoretycznej metoda MBTI, stanowiąca jedno z najczęściej używanych narzędzi psychologicznych na świecie do określania typów osobowości według zawartych w niej kodów. Ta implementacja teorii psychologicznej w obszar sztuki z uwzględnieniem matematycznych zasad otwiera drogę do niezwykle ciekawego i oryginalnego rozwiązania pod postacią różnorodnych, jak to określa autorka, spersonalizowanych obiektów geometrycznych, których wyjściowa forma oparta na wielościanach geodezyjnych stanowi nawiązanie do jaźni, idealnego stanu, do którego osobowość dąży, ale go nie osiąga, ponieważ wiąże się on, paradoksalnie, z jej zanikiem. Istotną częścią praktycznej części doktoratu jest instrukcja, umożliwiająca samodzielne wykonanie obiektów, co prowadzi do rozproszenia autorstwa i w pewnym sensie przeniesienia go na odbiorcę, partycypującym w całym procesie.

Podobnie jak w dysertacji doktorskiej, część praktyczna może być odczytana w dwojaki sposób. Zaprojektowane przez panią Joannę Stawowy przestrzenne formy pełnią z jednej strony funkcję wizualnego kodu zawierającego w sobie określone informacje obejmujące rozległy obszar badań psychologicznych, z drugiej zaś tworzącego autonomiczną, przestrzenną instalację, uwodzącą swoim pięknem ujętym w minimalistyczne, doprowadzone do perfekcji formy, które mogą być poddane czystej kontemplacji estetycznej, nie wymagającej od odbiorcy szczegółowej interpretacji i zrozumienia idei ich powstania.

Zarówno w jednym jak i drugim przypadku, część praktyczną doktoratu można porównać do wyrafinowanego, matematycznego równania, którego ostateczny wynik zawiera w sobie więcej niż tylko sumę poszczególnych składowych. Pozwala to na dostrzeżenie w tych abstrakcyjnych kształtach różnorodnych odniesień, wykraczających daleko poza wpisany w nie złożony proces, oparty na kodowaniu określonych i szczegółowo opisanych w doktoracie informacji. Pozwolę sobie na przytoczenie kilku z nich. W książce Jorge Lois'a Borges'a „*Zoologia fantastyczna*” pojawia się opowieść o zwierzętach uwieczonych po drugiej stronie powierzchni lustra, które muszą powtarzać, jakby we śnie, wszystkie ludzkie gesty. Autor pisze, iż pewnego dnia otrząsną się one jednak z magicznego letargu, a my w głębi lustra, dojrzymy delikatne linie, nowe formy, które będą stawały się inne niż my, przestaną powtarzać nasze gesty i zaczną żyć swoim życiem, niezależnym od nas. W pewnym sensie rzeźby Joanny Stawowy tworzą podobne byty, które w początkowym etapie swojego istnienia były odzwierciedleniem różnorodnych typów ludzkiej osobowości, poddawanych kolejnym translacjom na coraz bardziej abstrakcyjny język. Ostatecznie zyskują one, podobnie jak istoty Borhesa swoją niezależną, materialną formę istnienia pod postacią białych brył, przenoszących widza w świat idealnych zasad geometrii i matematyki, które są narzędziem mającym prowadzić do stworzenia jednej, zunifikowanej teorii wszystkiego, owego świętego Graala nauki. Podobnie jak opisana w części teoretycznej jaźń, będąca stanem pełnej jedności, idealnego balansu, który w teorii Jung - Myers przyjmuje idealną formę koła dla przestrzeni dwuwymiarowej lub sfery/kuli dla przestrzeni

trójwymiarowej, na płaszczyźnie nauk ścisłych tym niedoścignionym ideałem pozostaje teoria wszystkiego wyrażona za pomocą jednego wzoru. Jak twierdzi genialny wizjoner Michio Kaku w swojej książce „*Boskie równanie*”, odkrycie takiej teorii byłoby ukoronowaniem dorobku całej nauki, osiągnięciem idealnego stanu współistnienia wszystkich dotychczas znanych teorii, porównywanego przez Alberta Einsteina do nieskazitelnego białego marmuru. Z kolei wybitny teolog, filozof i pasjonat nauk ścisłych, ksiądz Michał Heller twierdzi, że piękno jest kategorią kosmologiczną, a modele geometryczne pozwalają opisać wszechświat nie tylko w największej skali, ale również na poziomie cząstek elementarnych. Geometryczne, dążące do uzyskania formy kuli bryły pani Joanny Stawowy przywodzą też skojarzenie ze słowami libańskiego filozofa Rene Habachi, który w swojej książce „*U źródeł człowieczeństwa*” pisze: *„Czy to nie dziwne, że mimo płynności mojego życia, mimo że wszystko się zmienia – upodabnia, przyzwyczajenia, uczucia, sądy – twierdzenia matematyczne pozostają niewzruszone jak kamień, pośród rwącego strumienia? I czy jeszcze dziwniejsze jest to, że ludzie, narody, między którymi istnieją zasadnicze różnice światopoglądowe, uznają te same prawdy matematyczne? Dzieje się tak dlatego, że prawda matematyczna sama narzuca się umysłom ludzkim. Nie żąda od ludzi wewnętrznego przyzwolenia. Nauki matematyczne rozporządzają bowiem bezcennym kamieniem probierczym, który zwie się „bezsorna oczywistością”, tego rodzaju oczywistością, że umysł, skoro się z nią zetknie, zostaje nią urzeczony i nie pozostaje mu inne wyjście prócz wyrażenia zgody.*

Oczywistość matematyczna zniewala ludzi, dlatego są oni w tym wypadku całkowicie zgodni."

Analizując dzieło doktorskie pani Joanny Stawowy nie sposób nie przywołać początków filozofii zachodniej, ufundowanej na platońskiej wizji świata idei, do którego przynależą idealne w swoim kształcie bryły. Już sam napis umieszczony nad wejściem do legendarnej Akademii Ateńskiej, głoszący, iż nie ma do niej wstępu dla osób nie znających geometrii, wyrażał wiarę w nadrzędną rolę praw matematycznych w poznawaniu świata. To właśnie platońska idea sztuki, wykluczająca mimetyzm jako zgubne hołdowanie iluzji i pozorom, wywarła ogromny wpływ na założenia teoretyczne nurtu sztuki abstrakcyjnej, w który artystka ze swoją koncepcją form przestrzennych wpisuje się w bardzo oryginalny i warty uwagi sposób. Pani Joanna Stawowy obierając długą i złożoną drogę, której początkiem są tajniki ludzkiej osobowości, udowadnia, że świat podporządkowany matematycznym regułom odkrywa przed nami piękno najwyższej próby, w którym wszelkie sprzeczności i konflikty władające naszym życiem ulegają rozmyciu i wyznaczają przestrzeń czystej, estetycznej kontemplacji, wiodącej nas do tej najbardziej prymarnych funkcji sztuki jaką jest piękno, które cały czas stanowi ogromne wyzwanie zarówno dla artystów jak i odbiorców sztuki. Ta konfrontacja czysto conceptualnego podejścia do sztuki, z ostateczną, wyrafinowaną, odzwierciedlającą matematyczne, idealne w swojej formie byty jest niezwykle ciekawym rozwinięciem wcześniejszych projektów pani Stawowy, ale też zapowiedzią drogi, która może ewoluować w kierunku dalszego zgłębiania relacji między psychologią, w centrum której umieszczony jest ten wymykający się

ostatecznemu poznaniu ludzki umysł, ze światem wizualnych form, będących dalekim echem tęsknoty za idealnym kształtem piękna. Rozważania o kształcie osobowości zarówno w warstwie teoretycznej jak i praktycznej można zatem potraktować jako rodzaj przewrotnie skonstruowanego filozoficznego traktatu, uwrażliwiającego nas na rzeczywistość, która jest przestrzenią złożonych, zakodowanych relacji między różnorodnymi jej przejawami. Pani Joanna Stawowy kończy swoją dysertację słowami parafrazującymi myśl Josepha Kosutha o geometrii i sztuce, że *„ładny”*, a dodam - może piękny *kod to taki, który jest wewnątrznie niesprzeczny. Czasami, kiedy zaczniemy oceniać kod pod względem tego, jak dobrze zostały wykonane jego elementy, a nie tylko w odniesieniu do referenta, możemy dostrzec jego prawdziwą harmonię, niezależnie od tego, czy doyczy ona psychologii, matematyki czy sztuki.*

KONKLUZJA

Rozprawa doktorska Joanny Stawowy, zatytułowana w dwóch swoich częściach *„Rozważania na temat kształtu osobowości”*, jest niezwykle ciekawą próbą połączenia na gruncie sztuki badań z obszaru psychologii i matematyki, prowadzących do stworzenia języka służącego do opisu świata. Całość stanowi niezwykle istotny i oryginalny wkład w rozumienie sztuki, która jest przestrzenią kreowania nowych, zaskakujących rozwiązań formalnych, lecz również źródłem egzystencjalnej refleksji nad aktem twórczym, który stanowi wypadkową wielu, niekiedy wymykających się racjonalnemu wytłumaczeniu, czynników. Wobec powyższych słów stwierdzam, iż praca doktorska pani mgr Joanny Stawowy zatytułowana

„Rozważania o kształcie osobowości” spełnia wymogi określone zgodnie z Dziennikiem Ustaw z 2018 roku poz.261 oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki i z pełnym przekonaniem wnioskuję do Rady Dyscypliny Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie o przyznanie pani mgr Joanny Stawowy tytułu doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Dr hab. Agata Michowska prof. AS w Szczecinie

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A. Michowska', written in a cursive style. The signature is positioned centrally on the page, below the typed name.

